

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς»

Συγγραφή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εφαρμογή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς

Εφαρμογή σεναρίου

Κωνσταντίνα Ιωαννίδου

Δημιουργία σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Ιερισσού

Χρονολογία

Από 21-11-2014 έως 5-12-2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας.

II. Εικονικός χώρος:—

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: στο αρχικό σενάριο σημειώνεται ότι θα ήταν καλό (όχι όμως και απαραίτητο) να έχει ο μαθητής προσωπικό υπολογιστή, με πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς το σενάριο έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και αποσκοπεί σε σταδιακή εξοικείωση με τη χρήση του υπολογιστή στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής λογοτεχνίας. Πράγματι, κατά την εφαρμογή, η παραπάνω προϋπόθεση δεν ήταν προαπαιτούμενο για την ομαλή υλοποίηση του σεναρίου.

Για τον εκπαιδευτικό: όπως σημειώνεται και στο αρχικό σενάριο, για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτούνται γνώσεις Τ.Π.Ε. Α΄ επιπέδου. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός είναι καλό να γνωρίζει ότι το σενάριο προτείνει την εισαγωγή στην καθημερινή διδακτική πρακτική κάποιων από τις παραμέτρους της μαθησιακής διαδικασίας που επανέρχονται στα σενάρια του παρόντος προγράμματος, όπως χρήση «εργαλείων» Τ.Π.Ε., διαχείριση ομάδων και προσπάθεια να καταστεί ο μαθητής συμμετέχων στη διαδικασία.

Για τη σχολική μονάδα: ενώ στο αρχικό σενάριο αναφέρεται ότι για την εφαρμογή απαιτείται αίθουσα με διαδραστικό σύστημα διδασκαλίας και πρόσβαση στο διαδίκτυο, το σενάριο υλοποιήθηκε στη σχολική αίθουσα του συγκεκριμένου τμήματος, η οποία δε διαθέτει διαδραστικό πίνακα. Στη θέση του χρησιμοποιήθηκε φορητός υπολογιστής και βιντεοπροβολέας. Επίσης, έγινε χρήση της ασύρματης, αν και όχι και τόσο γρήγορης, διαδικτυακής σύνδεσης της αίθουσας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς, Νεοελληνική λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο αρχικό σενάριο επιχειρείται μια σύντομη εισαγωγή στον κόσμο της πεζογραφίας και πιο συγκεκριμένα, στον κόσμο του διηγήματος. Καθώς η εφαρμογή αυτή πραγματοποιήθηκε τέλη Νοέμβρη με αρχές Δεκέμβρη, οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου είχαν ήδη έρθει σε επαφή και με άλλα πεζά κείμενα και συγκεκριμένα με λαϊκά παραμύθια. Οπότε, λειτούργησε κυρίως ως εισαγωγή στο είδος του διηγήματος. Με άξονα αναφοράς ένα σύντομο διήγημα, προσιτό στην αντιληπτική ικανότητα των μικρών μαθητών, [Τα κόκκινα λουστρίνια](#) της Ειρήνης Μάρρα (*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*), έγινε απόπειρα από τη διδάσκουσα να φανεί ότι το διήγημα αποτελεί μια λογοτεχνική κατασκευή.

Καταρχάς, η προσοχή, όπως προβλέπεται στο αρχικό σενάριο, εστιάστηκε στον τρόπο με τον οποίο ένας συγγραφέας κατασκευάζει ένα κείμενο. Το συγκεκριμένο διήγημα προσεγγίστηκε κυρίως από την άποψη της πλοκής και των προσώπων, με οδηγό τους άξονες που πρότεινε ήδη από το 1968 ο Robert Scholes (1985 [1968]). Στο τέλος, όμως, προκρίθηκε ο ρόλος των μαθητών ως συμπαραγωγών του νοήματος του κειμένου, σε μια προσπάθεια να δοκιμαστούν μέσα στο σενάριο κάποιες από τις λογοτεχνικές θεωρίες του εικοστού αιώνα.¹

Οι μαθητές διερωτήθηκαν με ενεργητικό τρόπο γύρω από τις τρεις βασικές αφηγηματικές έννοιες: α) του κειμένου, μπαίνοντας στη διαδικασία ανίχνευσης του τρόπου κατασκευής του, β) του αναγνώστη, επισημαίνοντας με διαφορετική οπτική γωνία τα κύρια σημεία του κειμένου και αναδιηγούμενοι την ιστορία αναλυτικότερα (παραγωγή νοήματος) και συντομότερα (σύνταξη περίληψης) και γ) του συγγραφέα, συνεχίζοντας ή/και αλλάζοντας το αρχικό διήγημα με δραστηριότητες δημιουργικής γραφής.

¹ Βλ. σχετικά: Fokkema, D. & E.Ibsch, 2011 [1997]. *Θεωρίες Λογοτεχνίας του Εικοστού Αιώνα*. Μτφρ. Γ. Παρίσης. Αθήνα: Πατάκης. Επίσης: Φρυδάκη 2003: 162-172.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι θεωρητικές αναζητήσεις των τελευταίων ετών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, δίνουν έμφαση στον ρόλο του μαθητή ως αναγνώστη, στην εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και στη δημιουργική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε., κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής λογοτεχνίας, ενώ βασική παράμετρος στο νέο κειμενικό είδος των σεναρίων είναι η ανάγνωση του κόσμου που προτείνουν οι πολιτισμικές θεωρίες (Ακριτίδου, 2012: 3-5. Χοντολίδου, 2012: 5-8. Παντζαρέλας, 2012: 9-13. Φρυδάκη, 2003: 173-183). Το παρόν σενάριο, αν και δεν εφαρμόστηκε στην αρχή της χρονιάς, διατήρησε, ωστόσο, τον εισαγωγικό του χαρακτήρα, καθώς καταβλήθηκε προσπάθεια να εφοδιαστούν οι μαθητές με εισαγωγικές γνώσεις και γραμματισμούς πριν προχωρήσουν στην εφαρμογή άλλων σεναρίων, είτε αυτά σχετίζονται με τις συγκεκριμένες ενότητες του [ΝΠΣ](#) είτε όχι. Λαμβάνοντας υπόψη αφενός τον βαθμό ετοιμότητας των μαθητών στο μάθημα της Λογοτεχνίας (που, άλλωστε, δεν αποτελεί ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο στο Δημοτικό σχολείο), αφετέρου τις προσλαμβάνουσές τους από τις διδακτικές πρακτικές που ακολουθούνται συνήθως στο Δημοτικό σχολείο, θεωρήθηκε σκόπιμο να προταθούν από το αρχικό σενάριο σταδιακά κάποιες (μόνο) από τις παραμέτρους και τις πρακτικές που εισάγει το ΝΠΣ.

Έτσι, πολλές από τις αρχικές δραστηριότητες του συγκεκριμένου σεναρίου, όπως υπογραμμίζει και ο συτάκτης του, προϋπέθεταν και παρέπεμπαν μάλλον σε παλαιότερες θεωρίες μάθησης, όπως ο συμπεριφορισμός (Φρυδάκη, 2009: 70-77). Επιδιώχθηκε, ωστόσο, βαθμιαία να δοθεί χώρος στην αυτενέργεια και την προσωπική έκφραση των μαθητών, με κατάληξη το φύλλο αξιολόγησης και τις εργασίες δημιουργικής γραφής. Παράλληλα, εκτός από τις ατομικές δραστηριότητες, βαθμιαία εισήχθησαν και ομαδικές εργασίες.

Όπως τονίζεται χαρακτηριστικά από τον δημιουργό, ο ίδιος ο τίτλος του σεναρίου υπαινίσσεται την παραπάνω διαδικασία μετάβασης: η ανάγνωση της

λογοτεχνίας αποτελεί, βέβαια, μια διεργασία με κατεξοχήν προσωπικό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο της διδασκαλίας, μέσα στη σχολική τάξη, είναι αναγκαίο όμως να μετατρέπεται από προσωπικό στοίχημα σε διαδικασία αλληλεπίδρασης καθενός από τους συμμετέχοντες με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής εντάσσεται σε μια κοινότητα αναγνωστών, στην οποία συνεισφέρει ως μέλος-εγγράμματο υποκείμενο με οδηγό τη δική του ευαισθησία και ανταπόκριση απέναντι στα κείμενα. Ανώτερος στόχος αυτής της ώσμωσης είναι, εντέλει, η μετατροπή κάθε μαθητή σε επαρκή αναγνώστη, που κατορθώνει σταδιακά να οικοδομήσει μια προσωπικότερη σχέση με τα κείμενα, χωρίς να καταναλώνει απλώς έτοιμες απαντήσεις, δοσμένες άνωθεν. Επομένως, ο ίδιος ο τίτλος του σεναρίου υπαινίσσεται την ανάγκη σταδιακής αλλαγής των ταυτοτήτων των μαθητών, αλλά και κυρίως των εκπαιδευτικών.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν ότι η λογοτεχνία μάς προσφέρει έναν τρόπο να κοιτάζουμε τον κόσμο αφενός μέσα στα συμφραζόμενα της εποχής δημιουργίας του έργου και αφετέρου μέσα στα συμφραζόμενα της εποχής μας².

² Όπως σημειώνει με παραστατικό τρόπο ο Scholes (1985: 14-5): «[Η πεζογραφία] μπορεί να βασίζεται πολύ σε πραγματικά γεγονότα, να διατηρεί τη στενότερη δυνατή αντιστοιχία ανάμεσα στην εξιστόρησή της και στα πράγματα που συνέβησαν πράγματι στον κόσμο. Ή μπορεί να γίνει πολύ φαντασιώδης, να αγηφάει την αίσθηση που έχουμε για τις συνηθισμένες δυνατότητες της ζωής. Παίρνοντας αυτά τα δύο άκρα ως τις αντιμετρικές απολήξεις ενός ολόκληρου φάσματος πεζογραφικών δυνατοτήτων, ανάμεσα στο υπέρυθρο της αμιγούς ιστορίας και στο υπεριώδες της αμιγούς φαντασίας μπορούμε να διακρίνουμε πολλές χρωματικές αποχρώσεις. Όμως όλες είναι τμήματα της λευκής ακτινοβολίας της αλήθειας, που είναι παρούσα τόσο στα ιστορικά βιβλία όσο και στα μαγικά παραμύθια, αλλά μόνο εν μέρει παρούσα στην καθεμιά από τις δύο κατηγορίες – θρυμματισμένη από το πρίσμα της πεζογραφίας, χωρίς το οποίο δεν θα μπορούσαμε να τη δούμε διόλου. Γιατί η αλήθεια είναι σαν το συνηθισμένο φως, πανταχού παρούσα αλλά αθέατη, και πρέπει να τη σπάσουμε για να την κοιτάζουμε. Να θρυμματίσει την αλήθεια με τρόπο που να έχει συγκεκριμένο σκοπό και να είναι

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντιληφθούν ότι ένα λογοτεχνικό κείμενο αποτελεί μια ιστορία κατασκευασμένη (Scholes 1985 [1968]: 11),
- να πληροφορηθούν ότι ο αφηγητής αποτελεί μια κειμενική κατασκευή, που δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον συγγραφέα,
- να πληροφορηθούν ότι κάθε αφήγηση αποτελεί κίνηση μέσα στον (αφηγηματικό) χρόνο (Scholes 1985 [1968]: 28)³,
- να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τα μέσα που μεταχειρίζεται ένας συγγραφέας για να παρουσιάσει μια εικόνα του κόσμου, όπως τον βλέπει ή τον φαντάζεται: τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζει την πλοκή του και δομεί το κείμενό του (πώς διευθετεί την αφήγηση, πώς αξιοποιεί τις επαναλήψεις ή τις αντιθέσεις), τη λογική με την οποία επιλέγει τα πρόσωπα, κύρια και δευτερεύοντα, ή το πώς διαλέγει την οπτική γωνία μέσα από την οποία λέγεται η ιστορία και, κατά συνέπεια, τη γλώσσα της αφήγησης⁴,
- να κατανοήσουν ότι ένα κείμενο είναι προϊόν μιας εποχής, γεγονός που οφείλουμε να λαμβάνουμε υπόψη κατά τη μελέτη του.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώχθηκε οι μαθητές να αποκτήσουν τις εξής δεξιότητες:

- να (ξανα)αφηγούνται μία συγκεκριμένη ιστορία με διάφορους τρόπους (με εκτενή αφήγηση σε κοινή νεοελληνική, με πύκνωση, με αναδιήγηση μέσα από την οπτική κάποιου από τους ήρωες ενός κειμένου κλπ.),

---

ευχάριστος – αυτή είναι η δουλειά του πεζογράφου, οποιεσδήποτε κι αν είναι οι αποχρώσεις του φάσματος που διαλέγει να δουλέψει.»

³ Βλ. «Το πεζογράφημα είναι κίνηση. Μια διήγηση είναι διήγηση, γιατί μιλάει για μια διαδικασία αλλαγής.»

⁴ Βλ. Scholes 1985 [1968]: 28-31 (για την πλοκή), 31-36 (για τα πρόσωπα), 42-52 (για την οπτική γωνία και τη γλώσσα), 52-58 (για τον τρόπο που συμπαραθέτει τα αφηγούμενα και τη σημασία της επανάληψης στη δόμηση ενός κειμένου).

- να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται πώς κατασκευάζει ο συγγραφέας την πλοκή του διηγήματός του, πώς αξιοποιεί τα πρόσωπα και πώς διαχειρίζεται τον αφηγηματικό χρόνο,
- να εντοπίζουν στο πεζό κείμενο τις γλωσσικές επιλογές που σχετίζονται με την οπτική γωνία του αφηγητή,
- να ξεχωρίζουν τους πρωταγωνιστές από τα δευτερεύοντα πρόσωπα μιας αφήγησης,
- να εντοπίζουν τις αφηγηματικές γραμμές σε ένα διήγημα και να επιχειρηματολογούν για τη λειτουργία τους,
- να αιτιολογούν τη χρήση και λειτουργία κάποιων σχημάτων λόγου, που συμβάλλουν στη δόμηση του κειμένου.

Διδακτικές πρακτικές

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιχειρήθηκε κυρίως μέσω των φύλλων εργασίας και αξιολόγησης, που καταρχάς είχαν καθοδηγητικό χαρακτήρα, ο οποίος βαθμιαία περιορίστηκε, καθώς αποβλέπαμε σε δημιουργικότερη εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία. Θεωρώντας σημαντικό να συνηθίσουν οι μαθητές να συνεργάζονται από την Α΄ Γυμνασίου, τους προτείναμε σε πρώτη φάση τη συνεργασία με τον διπλανό τους και στη συνέχεια, με συνένωση των μικρότερων ομάδων, τη δημιουργία μεγαλύτερων. Παράλληλα, οι μαθητές συνέγραψαν και ατομικές εργασίες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Όπως επισημαίνεται στο αρχικό σενάριο, αφετηρία της συγγραφής του, ήταν η παρατήρηση του δημιουργού του, μετά από χρόνια διδασκαλίας του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην Α΄ Γυμνασίου, ότι οι μαθητές μεταβαίνουν στο Γυμνάσιο τις περισσότερες φορές χωρίς να έχουν σχηματίσει άποψη για τον χαρακτήρα της λογοτεχνίας και το αντικείμενο του μαθήματος. Άλλωστε, σύμφωνα

με τα αναλυτικά προγράμματα του Δημοτικού σχολείου, η έμφαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δίνεται στη γλωσσική διδασκαλία.

Έτσι, οι μαθητές της πρώτης τάξης δηλώνουν συνήθως κατά τις πρώτες συναντήσεις μας ότι δε γνωρίζουν (ούτε μπορούν να φαντασθούν) ποιο θα είναι το αντικείμενο ενασχόλησής μας στο πλαίσιο του συγκεκριμένου διδακτικού αντικειμένου, ποια είναι τα ζητούμενα, ποιες οι γνώσεις και δεξιότητες που προσδοκούμε να αποκτήσουν, πόσο μάλιστα ποιους τρόπους χρησιμοποιούμε για να προσεγγίσουμε ένα κείμενο. Αν, λοιπόν, ένας από τους κύριους σκοπούς του μαθήματος είναι να μετατρέψει σταδιακά τους μαθητές σε (όσο το δυνατόν πιο) επαρκείς αναγνώστες και να τους προετοιμάσει κατάλληλα, ώστε να γίνουν συμμετοχοί στη λογοτεχνική εμπειρία, η σχολική διδασκαλία, παρά τις αγκυλώσεις που συνήθως συμφύονται με τον κανονιστικό της χαρακτήρα, οφείλει να συμβάλει στο μέτρο που της αναλογεί προς αυτήν την κατεύθυνση.

Υπό αυτό το πρίσμα, κατά την εφαρμογή του σεναρίου, έγινε απόπειρα να οδηγηθούν οι μαθητές σε μια βαθύτερη γνωριμία με τον κόσμο της λογοτεχνίας, εστιάζοντας, όπως φανερώνει και ο τίτλος του, σε ένα από τα κύρια λογοτεχνικά είδη, το διήγημα. Το είδος αυτό ενδείκνυται, άλλωστε, για τη συγκεκριμένη λειτουργία, χάρη στον ευσύνοπτο χαρακτήρα του και την εύκολα προσπελάσιμη δομή του: σε σχέση με άλλα λογοτεχνικά είδη, οι μικρότεροι μαθητές μπορούν να έχουν πληρέστερη εποπτεία, να εντοπίσουν ευκολότερα τα δομικά του στοιχεία, να αντιληφθούν τη λειτουργία τους και να προτείνουν ερμηνείες.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο φιλοδόξησε να αποτελέσει την εισαγωγή σε ένα νέο για τους μαθητές διδακτικό αντικείμενο, τη Λογοτεχνία. Αν και δεν εφαρμόστηκε κατά τις πρώτες διδακτικές ώρες της σχολικής χρονιάς, διατηρήθηκε ο εισαγωγικός του χαρακτήρας. Μέσα στο πλαίσιο του σεναρίου, αξιοποιήθηκε ένα λογοτεχνικό κείμενο, το οποίο αντλήθηκε από το σχολικό εγχειρίδιο της Α΄ Γυμνασίου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ο εισαγωγικός χαρακτήρας του σεναρίου αποτυπώνεται και στον βαθμό, αλλά και στον τρόπο χρήσης των Τ.Π.Ε. Έτσι εδώ στόχος ήταν κυρίως η γνωριμία με το [ψηφιακό περιβάλλον του ηλεκτρονικού βιβλίου](#) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, σε σχέση με το έντυπο ανθολόγιο (χρήση ενεργών δεσμών και υπερκειμένου).

Αν η εργαλειική χρήση των Τ.Π.Ε. αποτελεί και το πρώτο βήμα για την αξιοποίησή τους, τον στενότερο από τους τρεις αλληλένδετους ομόκεντρους κύκλους της γλωσσικής διδασκαλίας (Ακριτίδου: 2012), το σενάριο, που, άλλωστε, έχει εισαγωγικό χαρακτήρα, παρέμεινε συνειδητά από τον δημιουργό του μέσα στα όρια του κύκλου αυτού.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου:

Ειρήνη Μάρρα, [«Τα κόκκινα λουστρίνια»](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα (σχολική τάξη – χρήση φορητού υπολογιστή)

Το αρχικό σενάριο προέβλεπε δύο συνεχή δίωρα, κάτι που δεν κατέστη δυνατό λόγω του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου. Οπότε η εφαρμογή εκπονήθηκε σε τέσσερα μονώωρα. Ως αφορμή για το παρόν σενάριο λειτούργησε μία συζήτηση γύρω από τα βιβλία που είχαν διαβάσει οι ίδιοι οι μαθητές. Κάτι ανάλογο είχε γίνει και κατά την πρώτη γνωριμία μας στην αρχή της χρονιάς. Παρατήρησα ότι μετά από την τρίμηνη αλληλεπίδρασή μας, είχαν περισσότερο θάρρος και θέληση να πάρουν τον λόγο για να αποκαλύψουν στοιχεία για τον εαυτό τους. Έπειτα, τους εξήγησα με συντομία με τι επρόκειτο να ασχοληθούμε το επόμενο διάστημα.

Στη συνέχεια, προβλήθηκε στον βιντεοπροβολέα και διανεμήθηκε στους μαθητές το [Φύλλο εργασίας 1](#), που ήταν κοινό για όλους. Με καθοδηγούμενο διάλογο τα παιδιά απάντησαν με προθυμία και φαντασία στις ερωτήσεις του φύλλου. Έγινε

και μία θεωρητική συζήτηση για το τι σημαίνει ο όρος «διήγημα». Όπως προβλέπεται και στο φύλλο εργασίας, διαβάστηκε το διήγημα «Τα κόκκινα λουστρίνια» και παράλληλα προβλήθηκε και η αντίστοιχη σελίδα από το ψηφιακό τους βιβλίο.

Μετά την ολοκλήρωση της εκ περιτροπής ανάγνωσης από τους μαθητές, παρουσιάστηκε στην ολομέλεια το [ηλεκτρονικό ανθολόγιο](#) των *Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* της Α΄ Γυμνασίου. Μάλιστα δύο-τρεις μαθητές γνώριζαν ήδη την ψηφιακή εκδοχή των βιβλίων τους. Έπειτα, εξηγήσαμε τον όρο «υπερδεσμός» και τη λειτουργία του, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα αυτούς που υπήρχαν στο συγκεκριμένο κείμενο στην εμπλουτισμένη εκδοχή του μαθητικού εγχειριδίου. Αφού διαλευκάνθηκαν ορισμένα στοιχεία του διηγήματος σε επίπεδο περιεχομένου, μας πρόλαβε το κουδούνι στο μέσο της αναδιήγησης του νοήματος από έναν μαθητή. Ανατέθηκε στα παιδιά ως εργασία για το σπίτι, η σύνταξη της περίληψης του διηγήματος, όπως αναφέρεται και στο φύλλο εργασίας. Στόχος ήταν να μουν στη διαδικασία να ξαναδιαβάσουν στο σπίτι το κείμενο, ώστε να μην υπάρχουν κενά ή παρανοήσεις στην πλοκή του, που ενδεχομένως θα δυσχέραιναν τις δραστηριότητες της επόμενης ώρας.

2^η ώρα (σχολική τάξη – χρήση φορητού υπολογιστή)

Η αρχή της δεύτερης ώρας έγινε με την ανάγνωση κάποιων περιλήψεων, που είχαν εκπονήσει οι μαθητές. Προφορικά, ως συνέχεια της προηγούμενης ώρας, έγινε μία διάκριση μεταξύ του νοήματος και της περίληψης. Τη συγκεκριμένη μέρα, λόγω κάποιων εσωτερικών ζητημάτων του σχολείου μας, έλειπαν αρκετοί μαθητές, οπότε, αν και κρατήθηκε το πλήθος των ομάδων που προβλεπόταν από το σενάριο, αυτές που δημιουργήθηκαν δεν ήταν τετραμελείς. Οπότε, τους μοιράστηκε, με βάση τον τρόπο που ήταν καθισμένοι, το αντίστοιχο φύλλο εργασίας, το οποίο περιελάμβανε μία δραστηριότητα διαφορετική για κάθε ομάδα, μία δραστηριότητα κοινή και μία για το σπίτι ([Φύλλο εργασίας 2](#)). Μία μόνο ομάδα, η τέταρτη, δούλεψε στον φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή του σχολείου.

Αρχικά, ανατέθηκε στους μαθητές μόνο η διαφορετική δραστηριότητα για την κάθε ομάδα και ενημερώθηκαν ότι μόλις την ολοκλήρωναν θα την παρουσίαζαν ανά ομάδα στην ολομέλεια. Χρειάστηκε συνεχής ενθάρρυνση και εμπύχωση από τη διδάσκουσα για την ομαλότερη λειτουργία των ομάδων, καθώς, όπως φάνηκε, δε διαπνέονταν από ιδιαίτερα ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, παρόλο που είχαν δουλέψει σε ομάδες και στο Δημοτικό. Επίσης, διέκρινα μία ανασφάλεια στο να κατανοήσουν μέσω των γραπτών εκφωνήσεων τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν, οπότε αρκετές φορές κλήθηκα από τις ομάδες προκειμένου να επαναδιατυπώσω προφορικά τη δραστηριότητα.

Ωστόσο, παρά τις παραπάνω μικροδυσκολίες, μέσα στην ίδια διδακτική ώρα πρόλαβαν όλες οι ομάδες να ολοκληρώσουν και να παρουσιάσουν τα πορίσματά τους στην τάξη. Έμεινα ιδιαίτερα ευχαριστημένη από την πλειοψηφία των ομάδων (τέσσερις στις πέντε) ως προς το κομμάτι της κατανόησης του κειμένου και των ερωτήσεων. Χρόνος για την κοινή δραστηριότητα δεν υπήρχε, αλλά τους ανατέθηκε η εργασία για το σπίτι⁵.

3η ώρα (σχολική τάξη)

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, κατά τη δεύτερη ώρα εκπόνησης του σεναρίου, απουσίαζαν κάποια παιδιά. Οπότε κρίθηκε σκόπιμο και ως αφορμή για την επικείμενη ώρα και ως ενημέρωση των απόντων, η περιληπτική παρουσίαση από τη διδάσκουσα των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων της ώρας αυτής. Στη συνέχεια, διαβάστηκαν οι ατομικές εργασίες που είχαν προετοιμάσει τα παιδιά στο σπίτι. Δόθηκε έμφαση στη δυνατότητα ύπαρξης πολλών σωστών απαντήσεων και ενθαρρύνθηκε η φαντασία και η δημιουργικότητα στον τρόπο απάντησης. Έπειτα, εκπονήθηκε με συντομία η κοινή δραστηριότητα, με αντιστοίχως πλουραλιστικό τρόπο, χωρίς όμως να γίνονται δεκτές οι απαντήσεις, που στερούνταν της επαρκούς αιτιολόγησης από τους μαθητές.

⁵ Για τις δραστηριότητες των ομάδων αυτήν την ώρα βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο tekmiria_defteris_oras.

Στο δεύτερο μισό της ώρας, με στόχο μια πρώτη αποτύπωση όσων κατανόησαν οι μαθητές, των αντιλήψεών τους, της κριτικής τους ικανότητας, αλλά και της φαντασίας τους, διανεμήθηκε το φύλλο αξιολόγησης με τίτλο «[Σκέφτομαι και εκφράζομαι](#)». Αξίζει να σημειωθεί ότι “ξαφνιαστήκαν” ορισμένοι μαθητές από το είδος των ερωτήσεων, καθώς, ορισμένες ειδικά, απέχουν πολύ από τις παραδοσιακές, “σχολικές” ερωτήσεις κλειστού τύπου. Και στο σημείο αυτό, η διδάσκουσα κλήθηκε πολλές φορές από τους μαθητές να επαναδιατυπώσει, να εξηγήσει και να δώσει παραδείγματα, προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι ερωτήσεις. Τα παιδιά δεν μπορούσαν να εμπιστευτούν τη φαντασία τους! Νόμιζαν ότι κάνουν κάποιο λάθος. Ρωτούσαν αν επιτρέπεται να έχουν ανοιχτό το βιβλίο ή/και το τετράδιό τους. Δυσκολίες αντιμετώπισαν κυρίως στην ερώτηση με το πεζογράφημα και το διήγημα, ενώ δεν έλειψαν και απαντήσεις τύπου «Όλες!» στην τελευταία ερώτησή⁶.

4^η ώρα (σχολική τάξη)

Αφετηρία της τέταρτης ώρας ήταν η συζήτηση των ερωτήσεων και των αντίστοιχων απαντήσεών τους στο «[Σκέφτομαι και εκφράζομαι](#)». Για άλλη μία φορά τονίστηκε η αξία της φαντασίας και η σημασία της πολυσημίας στις απαντήσεις τους. Το μεγαλύτερο μέρος της διδακτικής ώρας αφιερώθηκε στην εργασία δημιουργικής γραφής του [Φύλλου εργασίας 3](#). Αρχικά, διαβάστηκαν όλες οι προτεινόμενες εκδοχές και στις περισσότερες δόθηκε και προφορικά από ένα παράδειγμα. Έπειτα, καταγράφηκαν στον πίνακα οι μαθητές με βάση την επιλογή που έκαναν, ώστε να διασφαλιστεί ότι θα είχαμε εργασίες για κάθε μία από τις διαφορετικές εκδοχές.

Μπορώ να πω ότι σε αυτήν τη δραστηριότητα εργάστηκαν με περισσότερο κέφι και διάθεση. Συχνά με ρωτούσαν: «Μπορώ να ονομάσω τον ήρωα όπως θέλω;», ή «Δηλαδή μπορώ να γράψω τη συνέχεια από το μυαλό μου;» και οι καταφατικές απαντήσεις μου τους έδιναν χαμόγελα. Ως τάξη, είχαν ξαναμπει σε αυτήν τη διαδικασία δημιουργικής γραφής, καθώς συνέθεσαν τα δικά τους παραμύθια με βάση

⁶ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο tekmiria_tritis_oras.

ορισμένα στάδια, που προτείνει στη μελέτη του για τη μορφολογία του λαϊκού παραμυθιού ο Vladimir Propp. Αξίζει να αναφερθεί ότι αρκετά παιδιά κάθισαν οικειοθελώς και σε όλο το διάλειμμα προκειμένου να ολοκληρώσουν τις ιστοριούλες τους!⁷

---

⁷ Βλ. ό.π. το tekmiria_tetartis_oras.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

🍷 Αυτή είναι μια εικόνα μιας ελληνικής μεγαλούπολης, όπως φαίνεται από ψηλά. Η πόλη αυτή **υπάρχει**, βέβαια, **στην πραγματικότητα**. Αυτή η φωτογραφία, όμως, μολονότι απεικονίζει μια πραγματική πόλη, **μας δίνει ένα μόνο κομμάτι της πραγματικότητας**.

- Ας συζητήσουμε σχετικά με αυτό που αναφέρει η τελευταία πρόταση:
- Ποιος ήταν αυτός που επέλεξε να μας δώσει το συγκεκριμένο κομμάτι της πραγματικότητας;
  - Ποια οπτική γωνία διάλεξε, για να μας δώσει το συγκεκριμένο στιγμιότυπο;
  - Θα ήταν ίδια η εικόνα πριν από πενήντα χρόνια ή λίγες ώρες μετά τη λήψη της, όταν πλέον θα έπεφτε το σκοτάδι;

👉 Τελικά, σε ποιο βαθμό αυτό που βλέπουμε στη φωτογραφία ταυτίζεται με την πραγματικότητα; Ας δούμε τώρα από πιο κοντά ένα από τα σπίτια της πανοραμικής εικόνας

Ας υποθέσουμε ότι το βέλος σημαδεύει το παρακάτω σπίτι...

Ας γυρίσουμε, λοιπόν, **πίσω στον χρόνο** και ας αναλογιστούμε ότι στο σπίτι αυτό κατοικούσαν κάποτε άνθρωποι που ίσως σήμερα έχουν γεράσει ή δεν ζουν πια. **Ας φανταστούμε**, επίσης, ότι στο σπίτι αυτό ζούσε κάποτε με την οικογένειά του το παιδί της ιστορίας που θα ακούσουμε: «Τα κόκκινα λουστρίνια»

🍷 Τώρα που διαβάσαμε την ιστορία, ας θυμηθούμε:

Την ιστορία αυτή κάποιος την έπλασε, την επινόησε, **την κατασκεύασε**. Η ιστορία αυτή είναι, λοιπόν, *κατασκευασμένη*, όπως, άλλωστε, και το σπίτι που είδαμε παραπάνω. **Ποιος** την κατασκεύασε, άραγε;

🍷 Παρακάτω θα διαβάσουμε ένα σύντομο **βιογραφικό σημείωμα** για τη ζωή και το έργο της Ειρήνης Μάρρα. Παρατηρούμε ότι η συγγραφέας μας είχε σπουδάσει και είχε ασχοληθεί με τη λογοτεχνία και τη μετάφραση. Θα λέγαμε ότι *είναι μορφωμένη*.

Η Ειρήνη Μάρρα γεννήθηκε στην Αθήνα το 1943. Ακολούθησε Εμπορικές σπουδές και γαλλική φιλολογία. Από την εφηβεία της ήδη έκανε τις πρώτες εμφανίσεις στα γράμματα με δημοσιεύσεις κειμένων της, πεζών και ποιητικών, καθώς και μεταφράσεις σε εφημερίδες και περιοδικά. Με την παιδική λογοτεχνία ασχολήθηκε συστηματικά μετά το 1972. Έγραψε παραμύθια, διηγήματα, μυθιστορήματα, θέατρο. Μετέφρασε Γάλλους συγγραφείς (Βολταίρο, Γκαρωντύ) και μεγάλο αριθμό παιδικών βιβλίων. Έχει τιμηθεί με βραβεία και διακρίσεις. Για πολλά χρόνια έγραφε και παρουσίαζε εκπομπές στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο. Δίδαξε λογοτεχνία και μυθοπλασία σε σχολεία και σε σεμινάρια. Πέθανε το 1998.

➤ Πώς εξηγείς, λοιπόν, ότι στο διήγημά μας έχει χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο λεξιλόγιο;

🍷 Πρόσεξε για παράδειγμα πόσες λέξεις που δε χρησιμοποιείς στην καθημερινότητά σου υπάρχουν μέσα στο κείμενο. Στον εντοπισμό τους θα σε βοηθήσουν οι λέξεις με ενεργούς δεσμούς (γαλάζια γραμματοσειρά).

🍷 Την ιστορία του νεαρού βιοπαλαιστή την ακούσαμε μέσα από τη «φωνή» που επέλεξε η συγγραφέας να δώσει στον αφηγητή της. Τι θα λέγατε να ακούσουμε τώρα την ιστορία με τη δική σας «φωνή»;

Καλό είναι να θυμόμαστε ότι:

- ✚ Αυτός που γράφει το κείμενό μας ονομάζεται **συγγραφέας**.
- ✚ Ο συγγραφέας, ωστόσο, αναθέτει σε κάποια άλλη «φωνή» να μας πει την ιστορία. Αυτός που μας λέει την ιστορία, που μας την αφηγείται, ονομάζεται **αφηγητής**.

➤ Ας ξεκινήσουμε να ξαναλέμε την ιστορία με δικά μας λόγια, αποφεύγοντας να μιμηθούμε τη γλώσσα και το ύφος του αφηγητή.

✚ Ο χρόνος είναι χρήμα, έτσι δε λένε; Ας διηγηθούμε, λοιπόν, ξανά την ίδια ιστορία, παραλείποντας τις λεπτομέρειες.

➤ Ας γράψουμε την περίληψη του διηγήματος (εργασία για το σπίτι στο τετράδιο).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

🍷 Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.

- ✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο/Η διπλανός/ή σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές/τριές σας που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμετε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δεκαπέντε περίπου λεπτά).
- Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα, χρησιμοποιώντας, αν το κρίνετε απαραίτητο, και τον διαδραστικό πίνακα της τάξης.

ΟΜΑΔΑ 1

- Η ομάδα σας θα συζητήσει για λίγα λεπτά, ώστε να συμπληρώσει τον παρακάτω πίνακα:

	Ο ΗΡΩΑΣ ΜΑΣ	Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ	Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΜΑΣ
ΟΝΟΜΑ:			
ΠΟΥ ΖΕΙ ΚΑΙ ΠΟΤΕ;			
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ (ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ)			
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ			

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ			
ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙ ΤΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ;			

- Αν το κείμενο δε σας δίνει στοιχεία για κάποιο από τα ερωτήματα, να προσπαθήσετε να εξηγήσετε για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό.

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο, αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβάρι** που το ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του**.

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων, ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο τετράδιό μας στα εξής ζητήματα:

- Για ποιο λόγο, άραγε, κατασκεύασε την ιστορία αυτή η συγγραφέας;
- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ;

📌 **Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...**

➤ **Ποια θα είναι η εργασία μας;**

📌 **Λίγα λόγια για βοήθεια...**

- **Θέματα που θα συζητήσουμε...**

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

- 🍷 Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.
- ✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο διπλάνός σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμειτε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δέκα περίπου λεπτά).
- Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα.

ΟΜΑΔΑ 2

- ✚ Ο ήρωας μας, η αδελφή του και η κόρη του δασκάλου είναι τρία πρόσωπα που δεν «εισέρχονται» κατά την ίδια χρονική στιγμή στην ιστορία μας. Πρώτα, γίνεται λόγος για τον πρωταγωνιστή μας, τον ήρώά μας, και στη συνέχεια, σε κάποιο σημείο της ιστορίας, για καθένα από τα δύο κορίτσια.
- Η ομάδα σας θα συζητήσει για λίγα λεπτά, ώστε να σημειώσει στο παρακάτω σχήμα **ποια γραμμή** αντιστοιχεί σε καθέναν από τους τρεις αυτούς ήρωες. Φυσικά, μπορείτε να αλλάξετε το μήκος της καθεμιάς, φροντίζοντας να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

➤ Τώρα που συζητήσατε για τα **κύρια πρόσωπα** του διηγήματος, μπορείτε να εξηγήσετε γιατί έχει συμπεριληφθεί στην αφήγηση καθένα από τα υπόλοιπα;

- Α:
- Β:
- Γ:

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο, αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβάρι** που το ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του**.

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων, ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο τετράδιό μας στα εξής ζητήματα:

- Για ποιο λόγο, άραγε, *κατασκεύασε* την ιστορία αυτή η συγγραφέας;

- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ;

👉 **Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...**

➤ **Ποια θα είναι η εργασία μας;**

✚ **Λίγα λόγια για βοήθεια...**

- **Θέματα που θα συζητήσουμε...**

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

- ✎ Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.
- ✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο διπλάνός σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμετε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δέκα περίπου λεπτά).
- Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα.

ΟΜΑΔΑ 3

- ✚ Ο ήρωάς μας καταστρώνει και υλοποιεί πολύ προσεκτικά το σχέδιό του.
- Να σημειώσετε, σε όσα από τα παρακάτω κελιά του Πίνακα Α θεωρείτε απαραίτητα, τα **στάδια του σχεδίου** του, ενώ σε όσα από τα κελιά του πίνακα Β θεωρείτε απαραίτητα **ό, τι τον εμποδίζει να το πραγματοποιήσει**.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

--	--	--	--	--	--	--	--	--

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

--	--	--	--	--	--	--	--	--

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο, αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβάρι** που το ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του**.

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων, ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο τετράδιό μας στα εξής ζητήματα:

- Για ποιο λόγο, άραγε, κατασκεύασε την ιστορία αυτή η συγγραφέας;
- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ;

 Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...

➤ Ποια θα είναι η εργασία μας;

 Λίγα λόγια για βοήθεια...

- Θέματα που θα συζητήσουμε...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

- 🍷 Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.
- ✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο διπλάνός σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμετε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δέκα περίπου λεπτά).
- Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα.

ΟΜΑΔΑ 4

- Να χρωματίσετε το κείμενο επιλέγοντας δύο χρώματα, ένα για καθεμιά από τις κοπέλες του διηγήματος. Κατά την παρουσίασή της πρότασής σας στον υπολογιστή της τάξης να προσπαθήσετε να μας πείσετε για τις επιλογές σας.

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο, αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβάρι** που το ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του**.

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων, ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο τετράδιό μας στα εξής ζητήματα:

- Για ποιο λόγο, άραγε, κατασκεύασε την ιστορία αυτή η συγγραφέας;
- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ;

 Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...

➤ **Ποια θα είναι η εργασία μας;**

 Λίγα λόγια για βοήθεια...

- **Θέματα που θα συζητήσουμε...**

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

- 🍷 Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.
- ✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο διπλάνός σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμετε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δέκα περίπου λεπτά).
- Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα.

ΟΜΑΔΑ 5

- ✚ Ο τρόπος που χρησιμοποιεί τον λόγο ένας/μία συγγραφέας είναι διαφορετικός από τον τρόπο που τον χρησιμοποιούμε στην καθημερινή μας ομιλία, **όταν επιδιώκουμε απλώς να επικοινωνήσουμε μεταξύ μας**. Αξίζει, λοιπόν, σε ένα κείμενο να εντοπίζουμε σημεία που κατά τη γνώμη μας ο/η συγγραφέας χρησιμοποιεί με ξεχωριστό/ιδιαιτέρο τρόπο τις λέξεις (π.χ. επαναλαμβάνει κάποιες από αυτές, δημιουργεί αντιθέσεις, τις χρησιμοποιεί μεταφορικά κτλ.)
- Να εντοπίσετε μέσα στο κείμενό σας τις **επαναλήψεις** και τις **αντιθέσεις**. Να συζητήσετε για ποιο λόγο χρησιμοποίησε, κατά τη γνώμη σας, καθένα από αυτά τα σχήματα λόγου σε κάθε χωρίο η συγγραφέας.

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο, αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβέρι** που το

ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του.**

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων, ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο τετράδιό μας στα εξής ζητήματα:

- Για ποιο λόγο, άραγε, *κατασκεύασε* την ιστορία αυτή η συγγραφέας;
- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ;

📌 **Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...**

➤ **Ποια θα είναι η εργασία μας;**

📌 **Λίγα λόγια για βοήθεια...**

- **Θέματα που θα συζητήσουμε...**

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ...

1. Πιστεύεις ότι ο ήρωάς μας θα μπορούσε πράγματι να ζει στο σπίτι που απεικονίζεται στο [φύλλο εργασίας 1](#); Αν όχι, πώς θα το ζωγράφιζες εσύ;
2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες εκείνη την εποχή; Γιατί;
3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;
4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει στην ιστορία μας;
5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή πρέπει να) αλλάξουν;
6. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα;
7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.
8. Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις επεξεργαζόσουν ομαδικά;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Ξαναγράψω/ουμε την ιστορία που μελετήσαμε (ή τη συνεχίζω/ουμε από κάποιο σημείο της), υιοθετώντας μία από τις παρακάτω επιλογές:

1. Ο ήρωάς μας αποφασίζει να μη δώσει τελικά τα παπούτσια στην αδελφή του.
2. Η κόρη του δασκάλου χτυπά την πόρτα τη στιγμή που ο ήρωάς μας παρατηρεί τη φτωχικά ντυμένη αδελφή του.
3. Ο πατέρας του ήρωα αντιλαμβάνεται ότι ο γιος του έχει ξοδέψει χρήματα για να φτιάξει το συγκεκριμένο ζευγάρι παπούτσια.
4. Ο ήρωάς μας συζητά το θέμα με τη μητέρα του, χωρίς να έχει στρέψει το βλέμμα στη φτωχικά ντυμένη αδελφή του. Η μητέρα του προσπαθεί να τον πείσει να δώσει τα παπούτσια στην αδελφή του.
5. Το αφεντικό του ήρωα ανακαλύπτει ότι ο υπάλληλός του κατασκευάζει κρυφά από αυτόν τα κόκκινα λουστρίνια.
6. Να επιλέξεις/ετε **όποια άλλη εξέλιξη** επιθυμείς/είτε για την ιστορία μας.

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

—

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η γενικότερη αποτίμηση μετά την εφαρμογή του σεναρίου έχει θετικό πρόσημο. Καθώς πρόκειται για ένα εισαγωγικό σενάριο της Α΄ Γυμνασίου, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες απαιτήσεις σε ό,τι αφορά τη χρήση των Τ.Π.Ε. Επίσης, πιστεύω ότι το επίπεδο και το είδος των δραστηριοτήτων είναι κατάλληλα για μαθητές αυτής της ηλικίας. Η έλλειψη ομαδοσυνεργατικού πνεύματος ήταν η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίσαμε.

Σε σχέση με το αρχικό σενάριο δεν έγιναν πολλές τροποποιήσεις. Οι κυριότερες εντοπίζονται στη μη χρήση του διαδραστικού πίνακα και στην αντικατάστασή του από φορητό υπολογιστή, προβολέα και απλό πίνακα, καθώς και στη μερική αναδιοργάνωση και ανακατανομή των δραστηριοτήτων των δύο πρώτων φύλλων εργασίας.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μαρία. 2012. *ΤΠΕ και διδασκαλία της λογοτεχνίας. Το μοντέλο των τριών αλληλένδετων κύκλων*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. (Προς δημοσίευση).

Παντζαρέλιας, Παναγιώτης. 2012. *Τα βασικά εργαλεία των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και η χρήση τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Scholes, Robert. [1985] ¹²1982. *Στοιχεία της πεζογραφίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κωνσταντινίδη.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.

Χοντολίδου, Ελένη. 2012. *Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.